

**ÅRSBERETNING 2001
FOR
JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG
OG
JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSENHED**

1. BAGGRUND

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg blev nedsat i foråret 1998 med henblik på at styrke forskningen på Justitsministeriets område, herunder bl.a. rådgive justitsministeren om forskningspolitiske spørgsmål, vurdere behovet for forskning på bestemte områder, fremsætte forslag til forskningsprojekter og koordinere forskningen dels inden for hele Justitsministeriets område og dels med forskningen på andre ministeriers områder. Endvidere skal udvalget medvirke til, at oplysninger om forskning er let tilgængelige for myndigheder og forskere, og efter anmodning fra justitsministeren medvirke ved udarbejdelsen af generelle retningslinier for tildeling af offentlige midler til konkrete forskningsprojekter m.v.

I efteråret 1997 blev der i Justitsministeriet ansat en forsknings- og dokumentationskonsulent til varetagelse af konkrete forsknings-, statistik- og dokumentationsopgaver samt sekretariatsfunktioner i forhold til Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Med ansættelse af yderligere personale er forskningsenheden etableret i 2001.

Der er årligt afsat et beløb til finansiering af ekstern forskning.

Årsberetningen oplyser om den virksomhed, der har fundet sted på disse områder i 2001.

2. JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG

2.1. Sammensætning

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg består af repræsentanter for Justitsministeriets departement, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Rigsadvokaten, Rigspolitechefen, Foreningen af Politimestre i Danmark, Den Danske Dommerforening, Foreningen af Fængselsinspektører, Det Kriminalpræventive Råd, Retspsykiatrisk Klinik, Danmarks Statistik, Sundhedsministeriet, Socialministeriet og Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Endvidere er følgende 6 udvalgsmedlemmer personligt udpegede:

Professor, dr. jur. Flemming Balvig, Københavns Universitet
Professor, dr. jur. Henning Koch, Københavns Universitet
Professor, dr. jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet
Lektor, lic. jur. Beth Grothe Nielsen, Århus Universitet
Professor, lic. jur. Gorm Toftegaard Nielsen, Århus Universitet
Lektor, dr. jur. Jens Evald, Århus Universitet efteråret 2000.

Professor, dr. jur. Flemming Balvig er formand for udvalget.

2.2. Mødeaktiviteter

Der er i 2001 afholdt 2 møder i udvalget, henholdsvis d. 6. juni og d. 5. december.

2.3. Udvalgets virksomhed

2.3.1. Oversigt over forsknings- og statistikopgaver inden for Justitsministeriets område

Der er udarbejdet en katalog over behovet for forskning inden for de forskellige sagsområder, der henhører under Justitsministeriets departement, Justitsministeriets styrelser samt inden for Rigspolitichefens og Rigsadvokatens område.

Katalogen fokuserer primært på behovet for evaluering af aktuelle lovændringer m.v. og for forskning i relation til fremsatte lovforslag. Endvidere har udvalgsmedlemmerne suppleret med ønsker om især mere almene forskningsprojekter inden for Justitsministeriets område. Kataloget opdateres og drøftes kontinuerligt med henblik på at have et overblik over igangværende og mulige kommende forskningsopgaver på Justitsministeriets område.

2.3.2. Prisopgave

Med henblik på at styrke de studerendes interesse for forskning inden for Justitsministeriets område har Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg indstiftet en pris for bedste studenterafhandling vedrørende et givet emne. Prisen, der fra og med prisopgaven for 2001 er på 25.000 kr., blev på mødet i juni 2001 uddelt til cand. jur. René Dejbjerg Pedersen og cand. jur. Rasmus Skovsgaard Haugaard for den bedste besvarelse af prisopgaven "Domstolens rolle" med opgaven "Domstolsprøvelse og endelighedsbestemmelser".

Prisen for år 2002, med indleveringsfrist 1. februar 2003, vil gå til den bedste besvarelse af en opgave om "Pressen og retspolitikken". Nærmere information om opgavens afgrænsning og om indlevering af opgave er annonceret i relevante tidsskrifter og på Justitsministeriets hjemmeside: <http://www.jm.dk>

2.3.3. Forskningsbaseret udviklingsprojekt om bandekriminalitet

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har deltaget i udarbejdelsen af forslag om et forskningsbaseret udviklingsprojekt om bandekriminalitet og forebyggelsen. Udvalget har endvidere vurderet de indkomne ansøgninger. Projektet er igangsat forsommeren 2001 som led i politiets fler-årsaftale.

2.3.4. Undersøgelse af samvær

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har endvidere deltaget i planlægningen af et forskningsprojekt om betydningen af samvær. Det er sket på baggrund af et samråd, hvor justitsministerens har lovet, at Justitsministeriet vil overveje rammerne og mulighederne for en sådan undersøgelse. Der sigtes på en undersøgelse af regler og praksis på samværsområdet og, for så vidt det er muligt, en undersøgelse af virkningen af de eksisterende samværsordninger på børnene.

2.3.5. Arbejdsgruppe vedrørende en udvidet offerstatistik

En arbejdsgruppe har tidligere udarbejdet forslag til en statistik, der oplyser om køn og alder for ofre for personfarlige forbrydelser. Forslaget er tiltrådt af Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg, og i 2001 blev de tekniske forudsætninger for oparbejdelsen af en sådan statistik sikret. Den første statistik af denne art vil blive offentliggjort i 2002 og vedrøre anmeldte personfarlige forbrydelser i 2001. Kriminalregistret leverer data til statistikken, der udarbejdes og offentliggøres af Danmarks Statistik.

Diskussionen om en offerstatistik er fortsat i en ny arbejdsgruppe, som har drøftet udformningen af en udvidet offerstatistik. Arbejdsgruppen er nået frem til, at en sådan statistik bør inkludere oplysninger om *gerningsstedets art, relation mellem offer og gerningsmand og arten af eventuelt våben*. Der er sigtet på at anbefale registrering af forhold, som politiet lokalt vil kunne have glæde af, og som er objektivt registrerbare. Det er endnu uafklaret, om og i givet fald hvornår der vil kunne etableres en sådan statistik.

3. SEKRETARIATET

3.1. Personale

Mag.art. et dr.jur. Britta Kyvsgaard er forskningschef for forskningsenheden og sekretær for Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Juni 2001 blev cand. scient. soc. Susanne Clausen ansat som fuldmægtig primært med henblik på at bistå med sekretariats- og forskningsopgaver.

Der har i 2001 været knyttet tre studentermedhjælpere til forskningsenheden: Stud. scient. soc. Kuno Herman Lund Hansen, stud. scient. soc. Jakob Roepstorff og stud. scient. soc. Marthin Rosenkrantz Nielsen.

3.2. Forsknings-, statistik- og udredningsopgaver

Der er i årets løb gennemført en række opgaver enten efter anmodning eller på eget initiativ. Forskningsrapporter m.v. er tilgængelige på Justitsministeriets hjemmeside www.jm.dk under *Forskning og dokumentation: Rapporter fra forskningsenheden*.

3.2.1. Til brug for en redegørelse, som Rigsadvokaten afleverede til justitsministeren i januar 2001, er der gennemført en undersøgelse af udviklingen i strafniveauet i voldtægtsager.

3.2.2. Der er udarbejdet en undersøgelse af sammenhængen mellem sigtelser, anholdelser og strafferetlige afgørelser for henholdsvis personer af dansk og af udenlandsk oprindelse. Undersøgelsen belyser spørgsmålet, om flere personer af udenlandsk end af dansk oprindelse sigtes og anholdes, uden at det fører til en fældende afgørelse, og om de i højere grad end personer af dansk oprindelse anholdes i forbindelse med en sigtelse. Undersøgelsens resultater er omtalt i artiklen "Kriminalitet, retshåndhævelse og etniske minoriteter", Juristen, november 2001, s. 363 ff.

3.3.3. Til brug for Kriminalforsorgens Beskæftigelsesudvalg er der udarbejdet en undersøgelse af aktuelle beskæftigelsestilbud i Kriminalforsorgen. Undersøgelsen vil indgå i Beskæftigelsesudvalgets indstilling (endnu ikke udgivet).

3.3.4. Til brug for Kriminalforsorgens Beskæftigelsesudvalg er der udarbejdet en Behovs- og motivationsanalyse vedr. beskæftigelsen i Kriminalforsorgens institutioner. Undersøgelsen vil indgå i Beskæftigelsesudvalgets indstilling (endnu ikke udgivet).

3.3.5. Der er udarbejdet en undersøgelse af danskernes bekymring for vold og kriminalitet før og efter terrorangreb på USA den 11. september 2001. Undersøgelsen belyser spørgsmålet, om terrorangrebet på USA har ført til, at danskerne generelt er blevet mere bekymrede, eller om en evt. voksende bekymring især vedrører vold og kriminalitet. Resultaterne er omtalt i artiklen "*Terrorangrebet på USA og bekymring for kriminalitet*", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, marts 2002, s. 16 ff.

3.3.6. Resultaterne af en svensk undersøgelse, der har vakt stor opmærksomhed i Danmark, er efterprøvet på et dansk grundlag. Undersøgelsen, der vedrører mulighederne for at forudsige en omfattende kriminel karriere ud fra arten af de første forbrydelser, kan ikke bekræfte de svenske resultater. Resultaterne er omtalt i artiklen "*Kan forbrydelser forudsiges? Om strategiske forbrydelser*", Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab, marts 2002, s. 27 ff.

3.3.7. Der er udarbejdet en statistik og en redegørelse for domme efter §§ 68-69, som er afsagt efter en lovændring fra 1. juli 2001. Lovændringen indebærer bl.a. en tidsbegrænsning af visse behandlingsdomme.

3.3.8. Ved årets udgang var en undersøgelse af reaktionen på unges vilkårsovertrædelser under udarbejdelse. Undersøgelsen er igangsat på anbefaling af Ekspertgruppen om ungdomskriminalitet.

3.3.9. Til brug for Straffelovrådets drøftelser om strafferammer har der de seneste par år været arbejdet med en undersøgelse af strafudmåling. I 2002 blev undersøgelsen udvidet med en undersøgelse af bødestørrelser m.v., ligesom der er sket en opdatering af det tidligere undersøgelsesmateriale, således at også afgørelser i 1999 og 2000 indgår i undersøgelsen.

3.3.10. I årets løb er der desuden udarbejdet en række mindre notater vedrørende bl.a. befolkningens bekymring for vold, brugen af samfundstjeneste, kriminalitetsudviklingen blandt unge lovovertrædere, udviklingen i sanktioner for vold m.v. til brug for bl.a. besvarelse af spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg.

3.3 Dokumentation

3.3.1. Justitsministeriet har via medlemskab af Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi taget initiativ til dannelsen af en nordisk kriminologisk bibliografi "Bibliography of Nordic Criminology" der rummer oplysninger om forskning fra og med 1.1.1999. Bibliografien er tilgængelig på <http://crim.epm.se/index.html>. Der anvendes engelske søgeord, så at også forskere fra lande uden for Norden kan drage nytte af bibliografien.

Der er samtidig oprettet en database over nordiske kriminologer og deres igangværende forskningsaktiviteter ; Biography of Nordic Criminologists. Biografien er tilgængelig på <http://crim.epm.se/index2.html>.

3.3.2. Af Justitsministeriets forskningspulje er der bevilget midler til udarbejdelsen af en komplet bibliografi over danske forskningsinstitutionernes udgivelser inden for kriminologi, strafferet og straffeprocessen i perioden 1980-1999. Denne bibliografi skal supplere ovennævnte nordiske elektroniske bibliografi.

3.3.3. I forbindelse med en lovændring i 2000, som vedrører tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69, er det besluttet, at sekretariatet skal oparbejde en database med oplysninger om nye foranstaltningsdomme med henblik på årligt at kunne udarbejde en statistik herover samt med henblik på senere at kunne foretage en evaluering af lovændringen, jf. også pkt. 3.3.7. ovenfor.

3.4 Eksternt udvalgsarbejde

Britta Kyvsgaard er:

Medlem af Det offentlige Forskningsudvalg om Velfærdsforskning

Medlem af Danmarks Statistiks Forskningsudvalg

Rådsmedlem i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi

Medlem af Det Kriminalpræventive Råds styregruppe for forsøg med konfliktråd

Medlem af Den Voldsforebyggende Enheds tænketank

Medlem af Kriminalforsorgens ;effektmålsgruppe;

Tilforordnet Kriminalforsorgens Beskæftigelsesudvalg

Medlem af By og Bygs følgegruppe vedr. projektet ;forebyggelse af kriminalitet i boligområder;.

Susanne Clausen er:

Tilforordnet Kriminalforsorgens Beskæftigelsesudvalg.

4. FORSKNINGSBEVILLINGER

4.1. Prioritering af forskningsbevillinger

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har besluttet, at følgende retningslinier bør gælde for bevillinger fra Justitsministeriets forskningspulje:

1) Den højeste prioritet gives til *forskning og evaluering i forbindelse med lovforberedende arbejde, lovændringer og forsøgsvirksomhed inden for Justitsministeriets område*. Ønsket om at styrke forskningen inden for Justitsministeriets område udspringer i høj grad af behovet for at få en forskningsbaseret viden på netop disse områder, herunder ikke mindst viden om betydningen af lovændringer. Det er derfor naturligt, at det er denne form for forskning, der især søges fremmet gennem bevillinger m.v.

2) Anden prioritet gives *forskning i mere almene, aktuelle problemstillinger, som knytter sig til den politiske debat, eller som er af grundlæggende betydning for det felt, Justitsministeriet dækker*. Udvalget og ministeriet må primært søge at stimulere universitetsforskere og andre til at påtage sig disse opgaver og sekundært sikre, at forskningen gennemføres som rekvireret forskning.

Med henblik på at stimulere de studerendes interesse for forskning og for Justitsministeriets fagområde er det endvidere besluttet, at *studentprojekter kan støttes med mindre beløb*. Det forudsætter, at projekterne vedrører emner, som er af interesse for Justitsministeriet, at projekterne i øvrigt er af en karakter, som en mindre forskningstrænet kan forventes at få udbytte af, og at vedkommende superviseres af en etableret forsker.

4.2. Retningslinier for udbetaling af midler fra Justitsministeriets forskningspulje

Der er udarbejdet en standardskrivelse med retningslinier for, hvorledes midler udbetales og administreres, med vilkår for oppebørsel af løn, for indlevering af regnskab og rapport m.v. Retningslinierne følger i meget høj grad dem, Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd har udformet.

4.3. Bevillinger fra Justitsministeriets forskningspulje i 2001

Der er bevilget midler til følgende projekter:

"En historisk prospektiv undersøgelse af psykosociale forhold for internationalt adopterede børn i Nordjyllands Amt." Undersøgelsen omhandler børn, der i perioden 1976-1998 blev adopteret af forældre i Nordjyllands Amt. Undersøgelsen gennemføres af overlæge Conni Fensbo, Aalborg Psykiatriske Hospital.

Bevilget beløb: 124.000 kr. (der er også tidligere bevilget midler til dette projekt)

"Rusmiddelundersøgelse blandt kriminalforsorgens klientel". Projektet gennemføres af Peter Kramp, Retspsykiatrisk Klinik i samarbejde med Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Bevilget beløb: 100.000 kr. for 2001 og 100.000 kr. for 2002

"Kriminalitet og skizofreni" den tidsmæssige relation mellem dom og sygdom samt psykopatologiske forskelle mellem kriminelle og ikke-kriminelle skizofrene." Undersøgelsen gennemføres af læge Runa Munker, psykiatrisk afd. ved KAS Glostrup,

Bevilget beløb: 258.750 kr. (der er også tidligere bevilget midler til dette projekt)

"Befolkningsundersøgelse om vold mod kvinder i Danmark." Undersøgelsen, der også omfatter seksuel vold, gennemføres af læge Karin Helweg-Larsen, Statens Institut for Folkesundhed. Bevillingen vedrører en delfinansiering af projektet.

Bevilget beløb: 200.000 kr. for første undersøgelsesår og ligeledes 200.000 kr. for andet undersøgelsesår

"Evalueringsundersøgelse af straffelovens § 223 a vedrørende kriminalisering af kunder til prostituerede under 18 år." Undersøgelsen af lovændringens betydning gennemføres af cand. scient. soc. Claus Lautrup, tilknyttet PRO-Centret.

Bevilget beløb: 125.005 kr. (der er også tidligere bevilget midler til dette projekt)

"Politiets og anklagemyndighedernes kompetence til at henlægge sager " opportunitetsprincippet i praksis". Undersøgelsen, der er en forundersøgelse til et større projekt, gennemføres af ph.d. Peter Kruize og cand. jur. Lene Ravn, Københavns Universitet.

Bevilget beløb: 141.296 kr.

"Historisk undersøgelse af korruption i Danmark". Undersøgelsen, der skal munde ud i en specieleafhandling, gennemføres af bachelorer i historie: Rasmus Salbøg Kristensen, Mette Frisk og Dorte Christensen, Århus Universitet.

Bevilget beløb: 119.884 kr.

"De retlige aktørers kendskab til vidnepsykologi". Undersøgelsen, der skal munde ud i en specieleafhandling, gennemføres af Camilla Hammer og Sune Nolsøe, Københavns Universitet.

Bevilget beløb: 5340,54 kr.

"Danske domstoles anvendelse af ubetinget frihedsstraf som sanktion i straffesager". Bevilget midler til udgifter i forbindelse med undersøgelsen. Undersøgelsen gennemføres af ph.d. stipendiat Rasmus Heugh Wandall, Københavns Universitet.

Bevilget beløb: 74.802 kr.

"Forundersøgelse til dansk deltagelse i The International Violence Against Women Survey (IVAWS)". I forbindelse med planlægningen af en omfattende international offerundersøgelse af vold mod kvinder gennemføres en afprøvning af spørgeskemaet i Danmark. Professor, dr. jur. Flemming Balvig og forskningschef Britta Kyvsgaard er ansvarlige for den danske deltagelse.

Bevilget beløb: 110.000 kr.

Af forskningspuljen er der endvidere bevilget midler til to interne undersøgelser, nemlig henholdsvis 24.512 kr. til datakørsler på Danmarks Statistik til brug for undersøgelsen *"Etnicitet, sigtelser og afgørelse"*, samt 84.900 kr. til Institut for Konjunktur-analyses måling af befolkningens bekymring for vold og kriminalitet i forbindelse med terrorangrebet på USA. Endvidere er der bevilget 39.180 kr. til opdatering af materiale til undersøgelse af domspraksis.

Der er i 2001 sammenlagt bevilget **1.407.669,54 kr.** fra Justitsministeriets forskningspulje.

4.4. Resumé af afsluttede forskningsprojekter

4.4.1. I 1999 og 2000 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til dansk deltagelse i en international viktinologisk undersøgelse. Professor, dr. jur. Flemming Balvig var projektansvarlig for den danske deltagelse.

Den engelsksprogede rapport for projektet er udkommet: John van Kesteren, Pat Mayhew and Paul Nieuwebeerta: *"Criminal Victimization in Seventeen Industrialised Countries"*, WODC report no. 187. Rapporten kan rekvireres på adressen: wodcinfo@wodc.minjust.nl. Den er endvidere tilgængelig på Internettet: <http://www.wodc.nl>.

Flemming Balvig har på baggrund af undersøgelsens resultater skrevet en artikel, "Kriminalitet i Danmark - i europæisk perspektiv", der er udgivet i Juristen, nr. 7, september 2001 ss.263-283.

4.4.2. I 1999 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til et forskningsprojekt om *"Kriminalprævention og integration på Indre Nørrebro"*. Undersøgelsen er gennemført af Claus B. Olsen & Henning Hansen, CASA, og resultaterne er offentliggjort i en rapport af samme navn som projektet (udgivet af CASA, december 2001).

Resumé af undersøgelsen:

Undersøgelsen omhandler sammenhængen mellem den kriminalpræventive indsats for børn og unge og integrationsproblematikken i bydelen Indre Nørrebro i København i bydelsrådets forsøgsperiode fra 1997-2001. Det vil sige, hvorledes lokale myndigheder i et område med en væsentlig andel af børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund har udviklet den kriminalpræventive indsats med det formål at bremse eller undgå marginalisering blandt børn og unge.

Det perspektivrige ved indsatsen på Indre Nørrebro er sammenhængen mellem dens tre hovedelementer: En overordnet politik og strategi i form af en integrationspolitik og en helhedsplan; en konkret og målrettet indsats for at integrere marginaliserede unge med etnisk minoritetsbaggrund; en netværksbaseret samarbejdsorganisation både på ledelsesniveau mellem bydelen og politiet og på det praktiske niveau mellem politikere, administratorer, institutioner, projekter og politi. Denne samarbejdsorganisation og den gensidige tillid, der er blevet opbygget, har muliggjort, at der kan handles hurtigt og sammenhængende i forhold til uroligheder.

Den kriminalpræventive indsats har bidraget væsentligt til at skabe en højere grad af ro på Indre Nørrebro. Såvel bydelens politikere og ansatte som politiet er enige om, at der er faldet mere ro over Indre Nørrebro. Statistikkerne viser også, at kriminaliteten er faldet på Indre Nørrebro, og at faldet har været større end i resten af København. Indsatsens primære styrke har været den akutte intervention ("brandslukningen"), mens det ikke lykkedes for bydelsrådet at inddrage børne- og ungeinstitutionerne i bydelen i en mere langsigtet forebyggelsesstrategi ("brandsikringen").

4.4.3. I 2001 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til en forundersøgelse vedrørende "Politiets og anklagemyndighedernes kompetence til at henlægge sager" og "opportunitetsprincippet i praksis". Undersøgelsen er gennemført af ph.d. Peter Kruize og cand. jur. Lene Ravn, Københavns Universitet. Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd har senere bevilget midler til den egentlige undersøgelse.

Resumé af undersøgelsen:

Pilotprojektet indeholder forberedende aktiviteter til det endelige projekt. Mest centralt er udarbejdelse af en projektplan, som blev sendt til Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd (SSF). SSF har bevilget det ansøgte beløb. Projektet, som er tværfagligt juridisk/sociologisk, er toårigt med påbegyndelse den 1. juli 2001.

Den endelige undersøgelse retter sig imod politiets og anklagemyndighedens kompetence til at henlægge sager. Dette forvaltningsområde kendetegnes i høj grad ved, at det ikke har været gjort til genstand for empirisk undersøgelse, selv om opmærksomheden lejlighedsvist henledes på denne mangel i litteraturen. Ifølge juridisk teori siges den danske anklagemyndigheds rådighed over påtalen at være udtryk for et opportunitetsprincip i modsætning til et legalitetsprincip. Anklagemyndighedens afgørelser vedrørende tiltalen er således skønsmæssige, idet der gives rum for politiske, sociale eller individuelle hensigtsmæssighedshensyn. Hertil er i nyere tid føjet procesøkonomiske hensyn.

For at kortlægge den eksisterende praksis angående henlæggelse af straffesager er det nødvendigt at se nærmere på de enkelte sager i udvalgte politikredse, idet politiets akter formodes at indeholde oplysninger om begrundelsen for sagens henlæggelse. Aktanalysen vil rette sig mod oplysninger om gerningsmandens og offerets personer, lovovertrædelsen, omstændighederne og politiets/anklagemyndighedens begrundelse for at henlægge sagen.

De nævnte oplysninger og den almene bagvedliggende filosofi påtænkes uddybet og belyst ved interviews med repræsentanter for politiet. Kontrollen med politianklagerens tolkning af adgangen til at henlægge sager varetages af statsadvokaturen. Varetagelsen af den praktiske kontrol belyses ved interviews med repræsentanter for statsadvokaturen.

4.4.4. I 1999 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til "Skadestueundersøgelsen i Århus". Undersøgelsen er gennemført af læge Ole Brink, Århus. Resultaterne af undersøgelsen er offentliggjort i: 1) Ole Brink og Villy Sørensen: Er voldens mørketal faldende? *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab*. 2001; 88 (3): 230-239. 2) Ole Brink m.fl.: Vold i Århus gennem to årtier. *Ugeskrift for Læger 164/8*, s. 1044 ff. 3) Ask Elklit og Ole Brink: Akut traumatisering efter vold. *Ugeskrift for læger*; In press.

Resumé af undersøgelsen:

Skadestuerne i Århus har i samarbejde med Århus politi og Retsmedicinsk Institut ved Aarhus Universitet i 1999-2000 gennemført endnu en voldsofferundersøgelse i Århus. Siden 1981 er der udført i alt fire etårige forløbsstudier med interview og registrering af volds ofre. Studiepopulationen er på 320.000 indbyggere, og i løbet af de fire studieperioder er der indsamlet information fra mere end 7000 voldsramte.

Det samlede omfang af vold faldt markant i 1999-2000. Voldens incidens udtrykt som antal voldsramte per 1000 indbyggere per år faldt fra henholdsvis 6,5 i 1981-1982 og 7,5 i 1987-1988 til 4,6 i 1999-2000. Køn, alder og herkomst havde betydning for risikoen for at blive udsat for vold. En stigende andel af volden blev politianmeldt, og dermed blev politiets mørketal markant reduceret gennem årene. I 1981-1982 havde politiet kendskab til 25% af de voldsramte, som der blev registreret i studien, og det steg til 34% i 1987-1988, 41% i 1993-1994 og 58% i 1999-2000.

4.4.5. I 2001 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til et speciale om "De retlige aktørers kendskab til vidnepsykologi". Undersøgelsen er gennemført af specialestuderende Camilla Hammer og Sune Nolsøe, Københavns Universitet.

Resumé af specialeafhandlingen:

Specialet omhandler vidners evne til at afgive præcise og fuldstændige vidneforklaringer samt bedømmelsen af vidneforklaringers objektive troværdighed, set fra et vidnepsykologisk perspektiv.

Formålet med specialet er at undersøge, hvor udbredt kendskabet er til de variabler, der har betydning for vidneforklaringers troværdighed. For at undersøge dette har vi udformet et multiple choice spørgeskema, der indeholder spørgsmål, som tager udgangspunkt i forskellige vidnepsykologiske problemstillinger. I undersøgelsen indgår seks forskellige respondentgrupper bestående af dommere, anklagere, advokater, jurastuderende, politielever og almindelige mennesker.

Samlet viser undersøgelsen, at de fleste spørgsmål er besvaret på en måde, der ikke stemmer overens med de resultater, som kan udledes af vidnepsykologisk forskning. De juridisk uddannede grupper, der indgår i undersøgelsen, er ikke bedre end de øvrige grupper til at vurdere vidners objektive troværdighed. Resultaterne tilkendegiver dermed, at de juridisk uddannede har et forholdsvist lille kendskab til vidnepsykologi, og at kendskab til vidnepsykologi ikke blot er et spørgsmål om "common sense".

Spørgeskemaundersøgelsen viser endvidere, at anvendelse af vidnepsykologi kan medføre en anden vurdering af vidners troværdighed. Der er grund til at tro, at de resultater, som er kommet fra den vidnepsykologiske forskning, kan bidrage til mere korrekte vurderinger af vidneudsagns bevisværdi. Dette har stor betydning, da sådanne vurderinger i sidste ende kan være afgørende for, om der i konkrete sager bliver truffet rigtige eller forkerte afgørelser ved domstolene.

I specialet argumenteres der på denne baggrund for, at det vil være hensigtsmæssigt for jurister og andre, der beskæftiger sig med vidneafhøringer, at have større kendskab til de variabler, der har indflydelse på vidneforklaringers troværdighed.

4.4.6. I 2000 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til gennemførelse af en surveyundersøgelse til brug for specialet "Kriminologisk analyse af straffelovens § 284 om hæleri".

Specialet, der er indleveret ved Københavns Universitet, er udarbejdet af jurastuderende Jens Ingerslev Olsen.

Resumé af specialeafhandlingen:

I samarbejde med analyseinstituttet ACNielsen AIM er der foretaget en surveyundersøgelse af, hvilke persongrupper der oftest tilbydes stjalne varer, hvem der oftest køber disse varer, samt hvem det er, som sælger hælervarer til den endelige aftager.

Undersøgelsen, der bygger på telefoninterviews med 1013 personer over 13 år, viser, at 236 af svarpersonerne var blevet tilbudt stjalne varer. Heraf havde 49 personer købt hælervarer, og 7 personer havde gjort det inden for de seneste 12 måneder.

Undersøgelsen viser endvidere, at det hyppigt er unge mænd, der får tilbudt stjalne varer: 176 af de 236 personer, der var tilbudt hælervarer, var mænd, og en stor del var 20-29 år. Omkring en femtedel af både de mænd og de kvinder, der havde fået tilbudt stjalne varer, havde ladet sig friste af tilbuddet. 80% af køberne var under 40 år.

Også bopælsområde spiller en rolle i forhold til hæleri. Det var således 32% af respondenterne med bopæl i hovedstadsområdet, der havde fået tilbudt stjalne varer, mod 18% i Jylland og 25% på øerne. Endvidere var det flest af dem i hovedstadsområdet, der endte med at købe hælervarerne, nemlig 27% mod hhv. 20% og 15% i Jylland og på øerne.

Endelig viser undersøgelsen også, at salg af hælervarer som regel ikke sker tilfældigt og til ukendte mennesker på offentlige steder. Tværtimod er der en nærhed mellem køber og sælger. I samtlige af undersøgelsens salg var køberen enten ven med sælgeren eller fik formidlet købet gennem en ven. Salgene fandt i 66% af tilfældene sted i sælgerens eller anden privat bolig. Samtlige sælgere var under 30 år, og de fleste mænd.